

УДК 374: 378.147.227

Кокоза В. М.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта»,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Коро-
ленка,
Лебедик Л. В.,
доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Коро-
ленка

ЗНАЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ПОБУДОВИ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ

Анотація. У статті окреслено шляхи, педагогічні умови підготовки керівників закладів позашкільної освіти до створення позитивного професійного іміджу з використанням індивідуальної освітньої траєкторії, структурні компоненти професійного іміджу керівника закладу позашкільної освіти та структуру його готовності до означеної діяльності.

Ключові слова: професійний імідж, індивідуальна освітня траєкторія, керівник закладу позашкільної освіти, підготовка, розвиток.

Abstract. The article outlines the ways, pedagogical conditions for training managers of extracurricular education institutions to create a positive professional image using an individual educational trajectory, structural components of the professional image of the manager of an extracurricular education institution, and the structure of his readiness for the specified activity.

Key words: professional image, individual educational trajectory, head of an extracurricular education institution, training, development.

Постановка проблеми, її актуальність. Роль індивідуальної освітньої траєкторії керівника закладу позашкільної освіти у побудові власного іміджу є актуальною, адже дедалі більшого значення у сучасних умовах набуває його здатність до самовдосконалення, підвищення рівня фахової майстерності, побудови професійного іміджу, який створює і репрезентує імідж усього закладу позашкільної освіти. Позашкільні заклади є потужними центрами соціалізації та мають можливість залучати вихованців до загальнолюдських, національних та європейських цінностей. В умовах реформи освіти особливо важливим є впровадження педоцентричного та аксіологічного підходів, які зміщують акцент із суто знаннєвої підготовки на виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що деякі аспекти ролі

індивідуальної освітньої траєкторії керівника закладу позашкільної освіти у побудові власного іміджу вже досліджувалися у вітчизняній науці. Проблема створення чи конструювання іміджу (іміджування) почала цікавити наукову громадськість Європі й США, починаючи із другої половини ХХ століття (Б. Андерсон, П. Берд, Л. Браун, Д. Бурстін, С. Вільямс, М. Вудкок, Дж. Груніг, Ф. Девіс, Дж. Джеймс, Х. Мамзер, Л. Робертс, М. Спіллейн, Дж. Ягер та ін.), а з кінця ХХ століття і в Україні. Однак, проблема складників ролі індивідуальної освітньої траєкторії керівника закладу позашкільної освіти у побудові власного іміджу залишається малодослідженою.

Мета статті – окреслити шляхи, педагогічні умови підготовки керівників закладів позашкільної освіти до створення позитивного професійного іміджу з використанням індивідуальної освітньої траєкторії.

Завдання роботи полягають у виявленні структурних компонентів професійного іміджу керівника закладу позашкільної освіти та структури його готовності до професійної діяльності на основі реалізації індивідуальної освітньої траєкторії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутність ключового поняття дослідження «професійний імідж керівника закладу позашкільної освіти» визначимо так: якісна характеристика особистості керівника закладу позашкільної освіти, що сприяє прояві в нього особистісних якостей, внутрішніх установок, життєвих позицій, знань і професіоналізму, зважаючи на зовнішні виразники (зовнішній вигляд, поведінку, особливості вербального і невербального спілкування, специфіку оформлення створеного ним середовища), які суттєво впливають на організацію міжособистісних взаємин і реалізацію професійних функцій керівника закладу позашкільної освіти [1, с. 145–150; 2, с. 34–38; 3, с. 226–229; 4, с. 140–144].

Структурними компонентами індивідуальної освітньої траєкторії (ІОТ) керівника закладу позашкільної освіти у побудові власного іміджу є: а) візуальний – зовнішній вигляд, невербальні засоби комунікації, предметне середовище керівника закладу позашкільної освіти; б) аудіальний – володіння технікою та комунікативними якостями мовлення, ораторським мистецтвом; в) професійний – ІОТ керівника закладу позашкільної освіти, якість його праці, досвід, репутація, вміння удосконалюватися; г) внутрішній – педагогічна спрямованість, психічне, психологічне, соціальне, духовне здоров'я; особистісно-професійні якості керівника закладу позашкільної освіти [1, с. 145–150].

ІОТ керівника закладу позашкільної освіти у побудові власного іміджу визначаємо як його, що передбачає опанування знаннями, вміннями і навичками із педагогічної іміджології, які ґрунтуються на знаннях педагогіки, психології, методики позашкільної освіти, педагогічної майстерності, етики і психології педагогічного спілкування, фахових вміннях керівника закладу позашкільної освіти, та можливість їх застосування в реальних умовах [1, с. 145–150; 3, с. 226–229].

ІОТ керівника закладу позашкільної освіти у побудові власного іміджу є

професійно-особистісним утворенням, який поєднує його спрямованість, особистісно-професійні якості, психолого-педагогічні, методичні знання, уміння й навички у сфері педагогічного іміджотворення, які необхідні для здійснення ним професійних функцій, успішної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу, створенні і репрезентації особистого професійного іміджу.

На основі аналізу праць, пов'язаних із професійною підготовкою керівників закладів позашкілля, розкрито сутність ІОТ керівника закладу позашкільної освіти у побудові власного іміджу. Ця підготовка передбачає його ознайомлення з науковими основами, специфікою професії керівника закладу позашкілля, розвиток системи професійних знань, умінь, навичок, професійно значущих якостей, розвиток основ педагогічної майстерності, які є підґрунтям ІОТ керівника закладу позашкільної освіти у побудові власного іміджу [2, с. 34–38; 3, с. 226–229].

У структурі ІОТ керівника закладу позашкільної освіти у побудові власного іміджу виокремлюємо компоненти: мотиваційний; когнітивний; операційний: а) мотиваційний компонент передбачає наявність у керівника закладу позашкілля педагогічної спрямованості та необхідних для цієї професії особистісно-професійних якостей; б) когнітивний компонент ІОТ керівника закладу позашкільної освіти у побудові власного іміджу характеризується сформованістю системи професійних знань (із психології, педагогіки, фахової методики, педагогічної іміджології); в) операційний компонент передбачає вміння керівника закладу позашкілля рекламувати себе, взаємодіяти з різними учасниками освітнього процесу, правильно добирати і використовувати необхідні засоби демонстрування власного професійного іміджу, здатність до рефлексії, адекватного оцінювання свого іміджу [1, с. 145–150; 3, с. 226–229].

Із метою оцінювання рівнів сформованості ІОТ керівника закладу позашкільної освіти у побудові власного іміджу розроблено й обґрунтовано відповідні компонентам показники: а) показниками мотиваційного критерію є: сформованість професійних мотивів, потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій, наявність ідеалу керівника закладу позашкілля та адекватних йому особистісно-професійних якостей, мотивація до створення професійного іміджу керівника закладу позашкілля, потреба у професійному саморозвитку, самовдосконаленні, підтриманні професійного іміджу керівника закладу позашкілля; б) показниками когнітивного критерію є: наявність знань педагогіки, психології, методики викладання, основ педагогічної майстерності, іміджології професіонала, технологій побудови, розвитку і коригування професійного іміджу керівника закладу позашкілля; в) показниками операційного критерію є: вміння аналізувати й оцінювати складники свого професійного іміджу як керівника, опрацьовувати інформацію, коригувати власний імідж як керівника закладу позашкілля, адаптувати інформацію згідно рівня ІОТ, створювати рекламу про себе і рекламувати себе як керівника і професіонала, добирати засоби демонстрування і підтримання професійного іміджу в ситуаціях взаємодії з різними

учасниками освітнього процесу згідно сучасних вимог до керівника закладу позашкілля [1, с. 145–150; 2, с. 34–38; 3, с. 226–229].

Керівник закладу позашкільної освіти буде власний імідж лідер, керуючись ІОТ, має скласти програму власного професійного росту, що дозволить «перестрибнути через прірву» (термінологія науковців Силіконової долини), стати новатором, ентузіастом у своїй галузі, подолати «бар'єр страху» на шляху до майбутнього. Стати лідером сьогодні допоможе освіта, яка поєднує цифровий світ комп'ютерних мереж з найбільш дивним «комп'ютером» – мозком людини [5, с. 29–30; 6, с. 6–8].

Педагогічними умовами, що забезпечують побудову власного іміджу керівника закладу позашкільної освіти за ІОТ, визначено: 1) забезпечення позитивної мотивації; 2) створення сприятливого освітнього середовища для вироблення в керівників умінь і навичок іміджотворчої діяльності; 3) реалізація керівниками закладів позашкілля знань і вмінь у практиці іміджотворення.

Висновки. Отже, комплексне використання спектру традиційних та інноваційних методів навчання (активних й інтерактивних) сприяє формуванню в керівників закладів позашкілля на основі ІОТ мотивації до побудови власного образу професіонала, знань про професійний імідж керівника закладу позашкілля, способи його проєктування, конструювання, розвитку, удосконалення і коригування, вироблення належних умінь і навичок іміджотворчої діяльності, оновлення власного професійного іміджу.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі визначаємо як розвиток власного іміджу керівника закладу позашкілля, розвиток готовності керівників закладів позашкілля до використання в професійній діяльності знань із педагогічної іміджології в умовах неперервної освіти, підготовку керівників закладів позашкілля на основі ІОТ до створення іміджу закладу освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кокоза В. М., Лебедик Л. В. Імідж сучасного керівника закладу позашкільної освіти. *Мистецтво, мистецька та позашкільна освіта: історія, теорія, практика, перспективи взаємодії* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (відкрита для іноземних учасників) (29-30 листоп. 2023 р., м. Полтава) / упоряд. М. М. Погребняк. Полтава : ПП Аструя, 2024. 237 с. С. 145–150.
2. Кокоза В. М., Лебедик Л. В. Основні складники іміджу керівника закладу позашкільної освіти. *Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку* : тези доповідей II Міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 листоп. 2023 р., м. Лубни). Полтава; Лубни; Миргород, 2023. 284 с. С. 34–38.
3. Кокоза В. М., Лебедик Л. В. Професійна компетентність керівника закладу позашкільної освіти у побудові професійного іміджу. *Вдосконалення позашкільної освіти в умовах сучасних трансформацій* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Кропивницький, 19 берез. 2024 р.) / За заг. ред.

Т. С. Плачинди. Кропивницький : ПП «Поліум», 2024. 290 с. С. 226–229.

4. Кокоза В. М., Лебедик Л. В. Розвиток іміджу керівника закладу позашкільної освіти у безпечному освітньому середовищі. *Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу* : збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф., 1 берез. 2024 р. / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2024. 463 с. С. 140–144.

5. Стрельников В. Ю., Лебедик Л. В. Дев'ять кроків ефективного навчання лідерству. *Імідж сучасного педагога*. 2007. № 7–8 (76–77). С. 25–30.

6. Стрельников В. Ю. Педагогічна культура – основа іміджу сучасного педагога. *Імідж сучасного педагога*. 2000. № 4–5. С. 6–8.